

Moduł III

Planowanie i prowadzenie ewaluacji w wybranych obszarach pracy szkoły

Sesja 11-12: Projekt ewaluacji.

Sesja 13-14: Analiza i interpretacja wyników.

*Sesja 15: Wykorzystanie wyników ewaluacji w projektowaniu
pracy szkoły.*

PROGRAM I SCENARIUSZE ZAJEĆ

SESJE 11 - 12.

Projekt ewaluacji.

Cele ogólne

- Opracowanie projektu ewaluacji.

Cele szczegółowe/ uczestnik zajęć potrafi:

- wybrać obszar pracy szkoły, który może podlegać ewaluacji,
- sformułować główne i szczegółowe pytania badawcze,
- określić źródła i sposób zbierania informacji,
- ustalić przebieg ewaluacji.

Treści:

8. Przedmiot (tematu, obszaru) ewaluacji.
9. Formułowanie głównych problemów (pytań badawczych), których dotyczy ewaluacja.
10. Ustalenie kryteriów ewaluacji.
11. Dobór próby i narzędzi.
12. Ustalenie przebiegu (organizacji) i monitoringu ewaluacji.

Metody i techniki pracy:

- Miniwykład
- Dyskusja
- Praca w grupach

Lp.	Przebieg sesji	Czas	Materiały
1.	<p>Prowadzący prezentuje cele sesji – slajd 1-2</p> <p>Miniwykład na temat projektowania ewaluacji przeplatany dyskusją (burzą mózgów).</p> <p>Po przedstawieniu kolejnych kroków w projektowaniu i prowadzeniu ewaluacji (slajd 3), prowadzący wraca do pkt. 1 i pyta, co może podlegać ewaluacji? Prosi o podawanie przykładów. Propozycje zapisujemy na plakacie. Propozycje można pogrupować np. na dotyczące dydaktyki, lub wychowania.</p> <p>Prowadzący prezentuje przykładowe obszary (zakresy) ewaluacji – slajdy 5 -10.</p> <p>Następnie przechodzimy do kolejnych slajdów. Omawiając źródła informacji i narzędzia (slajdy 22 - 25)można nawiązać do wcześniejszych sesji.</p>	45 min.	Prezentacja Slajdy 1- 16

Lp.	Przebieg sesji	Czas	Materiały
2.	<p>Ćwiczenie 1 – Projekt ewaluacji</p> <p>Uczestnicy pracują w 5 -6 grupach (w grupie max. 4 osoby). Każda grupa wybiera dowolny obszar ewaluacji, formułuje 3 pytania badawcze i opracowuje projekt ewaluacji.</p> <p>Czas pracy 60 min. Omówienie prac 25 min.</p>	85 min.	Arkusze ćwiczeń, folie do ksero
3.	<p>Prowadzący podkreśla, że bardzo ważna jest również cała organizacja i przebieg ewaluacji, a więc np. dobór próby, czas przeznaczony na poszczególne etapy itd.</p> <p>Ćwiczenie 2 - Harmonogram ewaluacji</p> <p>Grupy opracowują harmonogram. Rozdajemy przykładowe wzory, ale zaznaczamy, że można je modyfikować.</p>	40 min.	Arkusze ćwiczenia Slajd 17
4	Podsumowanie sesji	10 min.	

Moduł III – Ćwiczenie 1

Projekt ewaluacji.

Proszę wybrać obszar pracy szkoły (placówki), który chcecie poddać ewaluacji. Sformułować 3 problemy (pytania badawcze), a następnie opracować projekt ewaluacji wg wzoru. Czas: 60 min.

Zakres (temat) ewaluacji :

Krótki opis stanu – (założenia):

Problemy (pytania) badawcze:	Kryteria oceny

PLAN BADAŃ

Pytanie	Uszczegółowione pytanie badawcze	Źródło informacji	Sposób zbierania informacji

Moduł III – Ćwiczenie 2

Harmonogram ewaluacji.

Do opracowanego wcześniej projektu ewaluacji proszę opracować harmonogram działań. Można wykorzystać poniższy wzór lub zaproponować własne rozwiązanie. Czas 25 min.

L.p.	Etapy ewaluacji	Odpowiedzialni	Termin	Sposób monitorowania

SESJE 13 - 14.

Analiza i interpretacja wyników.

Cele ogólne

- Doskonalenie umiejętności analizy wyników badań.

Cele szczegółowe/ uczestnik zajęć potrafi:

- prowadzić analizy ilościowe i jakościowe wyników ankiet, wywiadów, obserwacji i analizy dokumentów,
- formułować wnioski,
- pisać sprawozdania i raporty z ewaluacji.

Treści:

1. Rodzaje uzyskiwanych danych.
2. Techniki analizy danych.
3. Raport (sprawozdanie) z badań.

Metody i techniki pracy:

- Miniwykład
- Dyskusja
- Praca w grupach

Lp.	Przebieg sesji	Czas	Materiały
1.	Prowadzący prezentuje cele sesji. Krótki wykład na temat gromadzenia, porządkowania i analizowania danych. W trakcie wykładu prowadzący może zaprezentować przykładowe analizy np. w programie Excel, bazy danych Access (np. z własnych badań).	45 min.	Prezentacja Slajdy 18-24
2	Ćwiczenie 3. Porządkowanie i analiza danych. Praca w 4 grupach. Każda grupa otrzymuje komplet materiałów (wyniki ankiet, wypisy z dokumentów, fragmenty wywiadów i obserwacji) dotyczących określonego badania (ewaluacji). Zadaniem grupy jest uporządkowanie zgromadzonych informacji, dokonanie analizy i sformułowanie wstępnych wniosków, które prezentujemy na forum.	60 min.	Arkusze ćwiczeń Załączniki do ćwiczenia: wyniki ankiet, wywiady, obserwacje.
3	Sprawozdania i raporty z prowadzonych ewaluacji. Krótkie wprowadzenie na temat struktury raportu. Prowadzący podkreśla, że raport, czy sprawozdanie może mieć różną strukturę, w zależności od odbiorcy raportu. Można zaprezentować przykładowe raporty.	20 min.	Slajdy 25-26
4	Ćwiczenie 4. Opracowujemy fragment raportu. Na podstawie wcześniej przygotowanych analiz grupy przygotowują fragment raportu.	45 min.	
5.	Podsumowanie sesji	10 min.	

Moduł III – Ćwiczenie 3

Macie do dyspozycji wyniki ewaluacji funkcjonowania WSO w gimnazjum: wyniki ankiet, obserwacji, wywiadów. Proszę uporządkować zgromadzone informacje, dokonać analizy i sformułować wstępne wnioski. Czas: 50 min.

Moduł III – Ćwiczenie 4

*Na podstawie wcześniej przygotowanych analiz proszę opracować fragment raportu.
Czas: 35 min.*

SESJA 15.

Wykorzystanie wyników ewaluacji w projektowaniu pracy szkoły.

Cele ogólne

- Korzystanie z wyników ewaluacji w projektowaniu pracy szkoły.

Cele szczegółowe/ uczestnik zajęć potrafi:

- formułować rekomendacje na bazie wniosków z ewaluacji,
- planować działania doskonalące.

Treści:

1. Projektowanie pracy szkoły na bazie wyników ewaluacji..

Metody i techniki pracy:

- Miniwykład
- Dyskusja
- Praca w grupach

Lp.	Przebieg sesji	Czas	Materiały
1.	Prowadzący prezentuje cele sesji. Krótkie wprowadzenie na temat formułowania rekomendacji.	15 min.	Prezentacja Slajdy 27-29
2	Ćwiczenie 5. Formułowanie rekomendacji Praca w czterech grupach. Każda grupa na podstawie wnioski z ewaluacji (poprzedniej sesji) formułuje rekomendacje dla wszystkich zainteresowanych podmiotów (uczniów, nauczycieli, dyrekcji, rodziców). Prezentacja na forum całej grupy.	30 min.	Arkusze ćwiczenia
3	Ćwiczenie 6. Planowanie działań doskonalących. Grupa wybiera 2-3 dowolne rekomendacje i planuje konkretne działania doskonalące.	40 min.	
4	Podsumowanie sesji	5 min.	

Moduł III – Ćwiczenie 5

Na podstawie wyników analiz i wniosków proszę sformułować rekomendacje dla wszystkich zainteresowanych grup. Czas: 20 min.

Moduł III – Ćwiczenie 6

Proszę wybrać 2 -3 dowolne rekomendacje i zaplanować działania doskonalące. Forma planu dowolna (opisowa, tabelaryczna). Czas: 30 min.

SESJA 16.

Etyka w procesie ewaluacji.

Cele ogólne

- Prowadzenie ewaluacji w oparciu o ogólnie przyjęte zasady.

Cele szczegółowe/ uczestnik zajęć potrafi:

- planować i prowadzić ewaluację w sposób etyczny i zgodny z przyjętymi zasadami.

Treści:

1. Standardy prowadzenia ewaluacji.
2. Zasady etyczne w ewaluacji.

Metody i techniki pracy:

- Miniwykład
- Dyskusja
- Praca w grupach

Lp.	Przebieg sesji	Czas	Materiały
1.	Prowadzący prezentuje cele sesji. Krótkie wprowadzenie na temat standardów prowadzenia ewaluacji.	15 min.	Prezentacja Slajdy 30-33
2	Ćwiczenie 7. Prezentacja wyników ewaluacji. Prowadzący (lub inna osoba) występuje w roli osoby prezentującej wyniki ewaluacji. Prezentacja jest celowo przerysowana, wymaga zatem żywego i barwnego zaprezentowania (nie wystarczy przeczytać tekst z kartki). Każdy indywidualnie stara się dostrzec błędy w prezentacji wyników. Następnie w grupach krótka dyskusja i prezentacja zauważonych błędów. Ćwiczenie pochodzi z materiałów programu „Wizytator 2004” CODN w Warszawie	30 min.	Załącznik do ćwiczenia Materiały do prezentacji, foliogramy
3	Ćwiczenie 8. Zasady dobrej prezentacji. Na bazie zauważonych błędów grupa opracowuje zasady (kodeks) prezentacji wyników badań (ewaluacji) Omówienie zasad prezentacji.	30 min.	Duże arkusze papieru, mazaki Slajdy 34-37
4	Podsumowanie sesji i całego modułu	15 min.	Slajd 38

Moduł III – Ćwiczenie 7

Jesteś nauczycielem - obserwatorem prezentacji wyników ewaluacji w zakresie zagrożeń uzależnieniami. Postaraj się w trakcie słuchania zanotować, zauważone przez Ciebie, nieprawidłowości w wystąpieniu osoby prezentującej materiał. Masz na to zadanie 15 min. (w tym 10 min prezentacji).

MATERIAŁY DLA UCZESTNIKÓW SZKOLENIA

MODUŁ III

Planowanie i prowadzenie ewaluacji w wybranych obszarach pracy szkoły.

Procedura planowania i prowadzenia ewaluacji

1. Określenie przedmiotu (tematu, obszaru) ewaluacji.
2. Sformułowanie głównych problemów (pytań badawczych), których dotyczy ewaluacja.
3. Określenie kryteriów ewaluacji
4. Opracowanie planu ewaluacji.
5. Konstruowanie narzędzi.
6. Ustalenie przebiegu (organizacji) i przeprowadzenie ewaluacji.
7. Analiza zebranych danych i formułowanie wniosków.
8. Opracowanie sprawozdania z przeprowadzonej ewaluacji.

Ad. 1. Wybrane obszary (tematy) ewaluacji.

- Planowanie pracy dydaktycznej
- Praca z uczniem zdolnym
- Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych
- Realizacja podstawy programowej i uwzględniania standardów egzaminacyjnych
- Działalność innowacyjna
- Indywidualizacja nauczania na lekcji
- Funkcjonowanie WSO
- Organizacja i realizacja zajęć pozalekcyjnych
- Realizacja ścieżek edukacyjnych
- Realizacja zajęć dydaktyczno-wyrównawczych
- Rozwijania umiejętności kluczowych
- Realizacja programu wychowawczego
- Realizacja planów wychowawczych klas
- Realizacja programów profilaktycznych
- Współpraca z rodzicami
- Współpraca z instytucjami wspierającymi szkołę
- Organizacja imprez klasowych, szkolnych, pozaszkolnych

- Organizacja wycieczek szkolnych
- Zapewnianie bezpieczeństwa w szkole
- Działalność organizacji szkolnych

Ad. 2. Formułowanie problemów badawczych.

- Problemy badawcze to pytania, na które w trakcie badań będziemy poszukiwali odpowiedzi.
- Z punktu widzenia przedmiotu badań wyróżniamy w pedagogice:
 - badania opisowe,
 - badania wyjaśniające.

Badania opisowe

- przedmiotem badań są pojedyncze zjawiska, indywidualne zdarzenia, których wyjaśnienie może być jednoznaczne
- *Jak przebiega proces.....*
- *Jaka jest opinia*
- *Czy przestrzegane są*

Badania wyjaśniające

- szukają związków między cechami, zmiennymi,
- są wielowątkowe, bo poszukują różnych możliwości wyjaśnienia, poszukują przyczyn głównych i wtórnych.
- *Jaki jest związek*
- *Jaki wpływ na ma.....*

Przykłady problemów badawczych

Obszar ewaluacji: funkcjonowanie WSO

- Jak przebiega proces oceniania na poszczególnych lekcjach/przedmiotach?
- Jaka jest opinia uczniów, rodziców i nauczycieli na temat oceniania szkolnego?
- W jakim stopniu ocenianie szkolne spełnia warunki oceniania motywującego?
- Jaki jest przepływ informacji dotyczący oceniania między nauczycielem a uczniami oraz między nauczycielami a rodzicami?

Ad. 4. Plan ewaluacji

- Uszczegółowienie pytań badawczych.

- Podjęcie decyzji:
 - Gdzie (od kogo) uzyskamy odpowiedzi na pytania badawcze? – **źródła informacji**
 - Jakimi **metodami i narzędziami** badawczymi się posłużymy?

Plan ewaluacji – przykład

Temat: Ewaluacja funkcjonowania programu przeciwdziałania przemocy.

Problemy (pytania) badawcze:

1. Jak przebiega realizacja zadań zawartych w „Programie przeciwdziałania przemocy”?
2. Jaki jest stopień realizacji zadań zawartych w programie?
3. Jakie efekty przyniosło wdrożenie programu?

Pytanie	Uszczegółowione pytanie badawcze	Źródło informacji	Sposób zbierania informacji
1.1	W jaki sposób nauczyciele planują działania wynikające z założeń programu?	Nauczyciele Dyrektor	Ankieta Wywiad
1.2	Jakie metody i formy pracy stosują nauczyciele podczas realizacji założeń programu?	Nauczyciele Uczniowie Dokumentacja	Ankieta Ankieta Analiza dokumentów
1.3	W jaki sposób nauczyciele reagują na zachowania agresywne?	Nauczyciele Uczniowie Dyrekcja	Ankieta Ankieta Wywiad

WAŻNE!

- Ustal, jakie informacje chcesz uzyskać.
- Kto lub co może być źródłem takich informacji?
- Zwróć uwagę, aby każda informacja płynęła przynajmniej z dwóch różnych źródeł.
- Ustal, w jaki sposób uzyskasz te informacje? Z jakich technik i narzędzi skorzystasz?
- Przestrzegaj zasad prowadzenia badań (w szczególności ankietowania, wywiadu oraz obserwacji).

Harmonogram ewaluacji powinien obejmować np.:

- spotkanie z dyrektorem,
- spotkanie z radą pedagogiczną,

- czynności badawcze (zbieranie informacji),
- wstępną analizę zebranych informacji,
- ewentualne uzupełnienie informacji,
- końcową analizę i opracowanie danych.
- określenie mocnych stron pracy szkoły i tych, które wymagają poprawy.
- przekazanie radzie pedagogicznej informacji o wynikach.
- opracowanie raportu.

Ad. 7 i 8. Analiza danych i opracowanie raportu.

Rodzaje uzyskiwanych informacji

Transkrypcje wywiadów

- wiedza o doświadczeniach uczestników zdarzeń,
- ich przeżyciach,
- ocenach,
- odczuciach,
- spostrzeżeniach,
- interpretacjach

Wyniki ankiety

- wiedza o rozkładzie cech,
- ich częstotliwości,
- właściwościach

Arkusze obserwacji

- wiedza o rzeczywistych działaniach podejmowanych przez uczestników,
- wiedza o kontekście, w jakim miały one miejsce

Streszczenia i wypisy z dokumentów

- wiedza o formalnych aspektach działań uczestników,
- wiedza o zakładanych celach i wartościach,
- wiedza o sposobach realizacji celów.

Sposoby uporządkowania i odwzorowania danych.

Transkrypcje wywiadów

- Zestawienia ilościowe
- Cytaty

Wyniki ankiety

- tabele,
- zestawienia ilościowe,
- wykresy,
- cytaty

Wyniki obserwacji

- opisy: zdarzeń, osób, miejsc, działań;
- zestawienia ilościowe,
- cytaty

Streszczenia i wypisy z dokumentów

- streszczenia dokumentów,
- omówienia dokumentów,
- fragmenty dokumentów,
- fotografie

Metody analizy danych

Dane jakościowe

- kodowanie - zastępowanie fragmentów tekstu etykietami reprezentującymi kategorie tekstu
- analiza treści - obiektywne ujawnienie cech tekstu
- analiza sekwencyjna - respektowanie kolejności
- wydobywanie regularności

Dane ilościowe

- rozkład liczebności
- miary tendencji centralnej
- miary zróżnicowania i miary współzmienności
- miary współwystępowania

Raport powinien:

- mieć czytelną strukturę,
- dotyczyć wyłącznie badanego obszaru,
- zawierać stwierdzenia oparte na dowodach,
- być napisany prostym i zwięzłym językiem, w formie bezosobowej w czasie teraźniejszym,

- być napisany bez emocji - bez usprawiedliwiania stwierdzonych nieprawidłowości,
- podawać fakty, a nie opinie,
- zawierać informacje zebrane w wyniku ewaluacji,
- ilustrować stwierdzenia tabelami, wykresami, liczbami,
- być zakończony informacją o mocnych stronach szkoły oraz tych, które wymagają doskonalenia w pierwszej kolejności.

Struktura raportu:

- Zakres ewaluacji
- Organizacja i przebieg ewaluacji
- Wyniki i ich interpretacja
- Wnioski i rekomendacje
- Załączniki

WYNIKI EWALUACJI - SPRAWOZDANIE

W okresie od do Zespół w składzie przygotował i przeprowadził ewaluację wewnątrzszkolnego systemu oceniania.

Celem ewaluacji było uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania: (pytania kluczowe, badawcze)

W ewaluacji posłużono się ankietami skierowanymi do dokonano obserwacji , przeprowadzono wywiady z , przeanalizowano

Ankiety wśród uczniów prowadzono w dniach

Ankiety wypełniło uczniów, co stanowi% wszystkich uczniów. Ankietę dla nauczycieli wypełniło osób, co stanowi % wszystkich nauczycieli. Ankietę wśród rodziców przeprowadzono..... Wypełniło, co stanowi

Przeprowadzono 5 obserwacji lekcji w klasach.....

Przeprowadzono 3 wywiady grupowe z uczniami z klas..... i 2 indywidualne z nauczycielami.

Dokonano analizy następujących dokumentów:

- 16 dzienników lekcyjnych,
- 8 przedmiotowych systemów oceniania
- WSO.

Wstępna ocena (podsumowanie)

Reasumując, za mocną stronę można uznać..... Wyrażnym minusem (słabą stroną, niedociągnięciem) jest brak.....

Wnioski i rekomendacje

- W placówce prowadzone jest systematyczne planowanie pracy dydaktycznej.
- Warto wypracować jednolitą strukturę planu, co pozwoli na jego lepszą czytelność i porównywalność.....

Dobra ewaluacja powinna być:

(źródło: „Autoewaluacja w szkole” CODN 2002)

- UŻYTECZNA –przystosowana do wykorzystania, tzn. służyć dostarczeniu pożądaných informacji jej użytkownikom,
- WYKONALNA – możliwa do przeprowadzenia, a efekty powinny równoważyć wykorzystane środki, tzn. realistyczna, dobrze przemyślana (starannie przygotowana)
- POPRAWNA – uczciwa i etyczna, tzn. przeprowadzona zgodnie z wymogami prawa i zasadami etyki,
- DOKŁADNA – przeprowadzona precyzyjnie i profesjonalnie, tzn. powinna dostarczać fachowych, rzeczowych informacji.

Zasady etyczne szkolnej ewaluacji

(źródło: „Autoewaluacja w szkole” CODN 2002)

- Cel i charakter każdego kwestionariusza ankiety, wywiadu czy obserwacji podejmowanych podczas ewaluacji są zrozumiałe i sprecyzowane w sposób przystępny dla zainteresowanych osób.
- Wszystkie dane pracowników czy uczniów objęte są zasada poufności.
- Pracownicy mają prawo czytać i komentować raporty, które nawet gdy ich nie identyfikują, obrazują ich prace i opinie.

PRZYGOTOWANIE PREZENTACJI:

(Na podstawie materiałów szkoleniowych K. Tomaszewskiego – trenera kompetencji psychologicznych)

Sprecyzowanie celów

- (Co chcę osiągnąć? Co przekazać?),

Ustalenie odbiorców

- (Kim są adresaci prezentacji?),

Dobór sposobu prezentacji

- (Jakie środki będą potrzebne?),

Przygotowanie „zaplecza”

- (Konspekt, sprzęt, materiały, przybory)

Podczas prezentacji:

- SKUPIAJ uwagę słuchaczy (kontakt wzrokowy, gestykulacja, modulacja głosu, język),
- UŁATWIAJ zrozumienie (logiczna struktura prezentacji, zwięzłość, reagowanie na sygnały odbiorców),
- PRZEKONUJ (naturalność, rzetelność, kompetencje, empatia, dystans do treści prezentacji i do samego siebie).